item { 39 (2005) / 97-99

# Reflexions japoneses al voltant de l'arquitectura de biblioteques

**Daniel Gil Solés**

Azusa Kito, representant de Azusa Kito, Architect & Associates ens parla, en el llibret que inclou la traducció al castellà del llibre *Libraries: new concepts in architecture & design*,[1] sobre l'evolució de l'arquitectura de les biblioteques al Japó durant els últims 30 anys. Efectivament,

> «porque fue hace treinta años, en 1965, cuando el principio verdadero de una biblioteca, que es ofrecer a la gente un acceso fácil a los documentos, se hizo realidad por primera vez en Japón.»

En aquesta nova concepció de la filosofia de les biblioteques, que suposo revolucionària en un país de fortes tradicions mil·lenàries, tingué una importància cabdal un bibliotecari: un bibliotecari que actuà a l'avantguarda, trencant motlles i velles formes d'actuar i de pensar, i proposant nous futurs.

> «El año 1965 fue el año en que la ciudad de Hino del área metropolitana de Tokio estableció por primera vez su biblioteca, sin ninguna otra instalación que una "biblioteca móvil" en enérgico funcionamiento. El bibliotecario jefe, el Sr. Maekawa, eligió empezar sólo con un "transportador de libros", declarando que "una biblioteca puede existir sin un edificio, los servicios de una biblioteca no dependen de él." En la situación de las bibliotecas públicas de la época esto era un desafío radical para clarificar la esencia del sistema de servicios de las bibliotecas, y el "transportador de libros» era lo mejor para él. La biblioteca de Hino sólo necesitó dos años para llegar a tener la mayor circulación de Japón».

Però les reflexions de Maekawa anaven més enllà, molt més enllà; i s'endinsaven en el món de l'arquitectura:

**Daniel Gil. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de l'Ebre.** dgilso@gmail.com
Arribat el gener de 2005

1. *Libraries: new concepts in architecture & design*. Tokio: Meisei, 1995. ISBN 4-938812-11-8

> «La declaración del Sr. Maekawa de que una biblioteca no necesita un edificio era una dura crítica contra estas bibliotecas. Y, sin embargo, no conozco a nadie que comprenda mejor que el Sr. Maekawa el papel y el valor de la arquitectura. Con la convicción de que un buen equipamiento público sólo se puede crear con la perspectiva precisa de las actividades que se desarrollarán en su interior, él repetía "el primer paso es nombrar a un bibliotecario jefe con buenos conocimientos y claridad profesional." Hoy, su visión está, finalmente, dando frutos y hay más bibliotecas diseñadas de forma coherente con el programa dado por el bibliotecario jefe.»

En definitiva, Tsuneo Maekawa féu l'any 1965 una dura crítica a un estil de biblioteques que ell considerava obsoletes i totalment inadequades. I aquesta crítica anava encaminada principalment a l'arquitectura d'aquelles biblioteques, als edificis que allotjaven les biblioteques; i ho féu en dos sentits:

— En primer lloc, volia fer palès que aquests edificis dificultaven l'accés de les persones, impedien els usuaris de les biblioteques d'accedir-hi d'una forma fàcil i senzilla, sense cap impediment. Les biblioteques estaven tancades en si mateixes, amb edificis i arquitectures que representaven barreres, sovint infranquejables. Tots aquests obstacles no deixaven que la biblioteca en general, la biblioteca pública en particular, desenvolupés amb total normalitat la seva funció principal, les seves filosofia i finalitat últimes: accés, accés i accés. Calia facilitar als usuaris l'accés als llibres, l'accés a la biblioteca i als seus serveis: en aquest sentit, el nostre bon company trencà esquemes i tragué la seva biblioteca al carrer, apropant-la als ciutadans, fent-la seva, com quelcom de propi. Quin millor sistema que concebre una biblioteca sense parets, ciutadana i propera. M'imagino aquell «transportador de llibres» i em vénen al cap experiències actuals i ben properes: biblioteques als mercats, a les platges, a les piscines… La biblioteca podia estar present en totes i cada una de les activitats diàries dels ciutadans, sense cap edifici que l'encotillés ni la limités.

Amb estreta relació amb el punt anterior, el Sr. Maekawa també volia criticar la nul·la presència dels bibliotecaris i les bibliotecàries en els processos de creació del projecte arquitectònic, fet que havia portat a una pèssima i obsoleta arquitectura de biblioteques. Els bibliotecaris no podien participar ni opinar mai a l'hora de dissenyar el que seria la biblioteca on treballarien: totes les decisions partien de l'arquitecte responsable. Amb aquest crit al cel, el nostre bibliotecari japonès reclamava un treball transversal i multidisciplinar, una col·laboració en la qual ambdues professions tinguessin un diàleg constant, on es beneficiessin mútuament dels coneixements de cadascuna. I, sobretot, que principals beneficiats fossin els usuaris. El Sr. Maekawa recla-

mava un canvi dràstic en les concepcions arquitectòniques de les biblioteques i ho féu criticant l'edifici mateix; la intenció de Maekawa era la de fer veure la importància cabdal d'una bona arquitectura i d'un bon edifici a l'hora de projectar biblioteques. Com qualsevol edifici i equipament públic al servei de la comunitat i de la societat on està ubicat, la biblioteca pública s'ha de concebre pensant en els seus futurs usuaris i en les seves necessitats, però també en tots els serveis que s'hi han d'allotjar. És a dir, que les característiques arquitectòniques no han d'influir mai en els serveis, sinó ben al contrari: els serveis han de ser els que influeixin en l'arquitectura i en el projecte de l'edifici. En aquest punt, els bibliotecaris i les bibliotecàries tenim molt a dir: hem de poder influir i opinar en com volem les nostres biblioteques, perquè som precisament nosaltres qui millor sabem quins serveis volem i com els volem; els arquitectes, a partir d'això, ens proposaran les solucions arquitectòniques més adients.

El nostre bibliotecari japonès apreciava i estimava l'arquitectura de biblioteques, i en valorava la utilitat i la funció; pensava, amb tota la raó del món, que només amb aquesta visió, amb aquest treball conjunt des de les dues professions, es podrien construir bons edificis de biblioteques: edificis funcionals, accessibles, adaptables i coherents. Segurament per això el Sr. Maekawa decidí començar la seva tasca al capdavant de la biblioteca de Hino amb el «transportador de llibres» en moviment constant: sens dubte, el que veia al seu voltant no li agradava.